

Yeni İnsan Yayınevi
Ekoloji Serisi

Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik

Gülin Yücel - Levent Kurnaz

Yeni İnsan Yayınevi - 273
Ekoloji Serisi - 58
Kitap Adı: Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik
Gülin Yücel - Levent Kurnaz
I. Baskı, İstanbul, Ocak 2021
ISBN: 978-605-7764-66-9
Genel Yayın Yönetmeni: Aytaç Timur
Editör: Zeynep Karaarslan Başaran
Son Okuma: Özge Kabak
Kapak Tasarım: Duygu Tikveşli
Dizgi: Duygu Tikveşli
Sertifika No: 12186

©Tohum Yayıncılık Turizm Reklam ve Sağlık Hizm. San. Tic. Ltd. Şti. 2021

İçerenköy Mah. Değirmen Yolu Caddesi Kutay İş Merkezi B Blok

No:18 Kat:2 Büro:6 Ataşehir / İstanbul

Tel: (0 216) 489 84 08

Tüm hakları saklıdır. Yayıncının yazılı izni olmaksızın, tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, hiçbir yolla çoğaltılamaz.

www.yeniinsanyayinevi.com

yeniinsanyayinevi@gmail.com

newhumanpublisher@yahoo.com

[facebook/yeniinsanyayinevi](https://facebook.com/yeniinsanyayinevi)

[instagram/yeniinsanyayinevi](https://instagram.com/yeniinsanyayinevi)

twitter.com/yeniinsanyayinevi

Baskı: Asya Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah, Gülbahar Cd. No: 62 / B Güneşli-Bağcılar-İSTANBUL

Matbaa Sertifika No: 36150

Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik

Gülin Yücel - Levent Kurnaz

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	9
Önsöz	13
Ya ekonomi ya çevre. Neden bu seçime zorlandık?	
Tarihsel bir perspektif	17
Sürdürülebilir kalkınmanın kısa tarihçesi	29
Küresel ısınma mı küresel iklim değişikliği mi?	35
İklim değişikliği mi iklim krizi mi?	39
Gezeğin Sınırları: Yeryüzü için kritik eşik nedir?	43
İklim krizi neden bir numaralı gündem olamıyor?	47
Altıncı yok oluş nedir?	51
Kuraklık var mı yok mu? Su problemi nedir? Ne yapmalıyız?	55
Sıfır atık ne demektir?	61
Karbon ayak izi ile ilgili bilmeniz gerekenler	65
Plastik poşeti yasaklamak neden çözüm değil?	69
Enerji, sürdürülebilirliğin neresinde?	73
Nükleer enerjiden korkmalı mıyız?	77
Kömür gerçekten lazım mı? Ağaç dikmek işe yarar mı?	83
Sıfır salım ve yenilenebilir enerji: Net sıfır salım mı? Yüzde yüz yenilenebilir enerji mi?	89
Enerji verimliliği ve gündelik hayatta yapabileceğimiz tercihler	93
İklim krizi ve tarıma etkileri	97
İklim krizi ile gıda güvenliğinin ilişkisi nedir?	101
İklim krizi turizmi nasıl etkiler?	105
İklim mülteciliği nedir?	109
İklim değişikliği, orman yangınları ve diğer felaketler	113

Zika virüsü, sarı humma ve ufuktaki sağlık sorunları	117
COVID-19 salgını iklim krizini durdurmada hiç işe yaramadı mı?	121
İklim krizi sigorta sektörünü nasıl etkiliyor?	125
Sürdürülebilirlik ve kadınlar	127
Dijitalleşme ve kadın fırsat eşitliği	131
Sürdürülebilir şehirler kadınlara ne sunmalı?	135
Sürdürülebilirlik kavramının içi neden boşaldı? Yeniden nasıl doldurabiliriz?	139
Sürdürülebilir kalkınma neden bir oksimorondur?	145
Kapitalizm sürdürülebilirlik krizine yönelik bir çare olabilir mi?	149
COVID19 ve sonrası için etki yatırımları ve etki girişimleri	153
Yeni normal ne? Ona ne kadar yakınız?	157
Devlet ne yapıyor, ne yapabilir? Yerel yönetimler neler yapabilir? Bizler ne yapabiliriz?	161
Sürdürülebilirlik ve bireysel etik: Kendimize sormamız gereken sorular	165
“At gitsin” kültüründen “döngüsel ekonomi” kültürüne nasıl geleceğiz?	169
Okumaya devam etmek isteyenler için kaynakça	173

TEŞEKKÜR

Bu vazgeçilmez yolculukta bana sonsuz destek ve cesaret veren eşim Kaan Yücel ve kızım Naz Yücel'e,

Eğitimimizi hayatımız boyunca ön plana koyup bize iyi bir eğitimle herşeyin mümkün olduğunu gösteren, insan ve doğa odaklı bir dünya vatandaşı olmamızı sağlayan annem Güniz Yenigün ve babam Prof. Dr. Şahin Yenigün'e,

İlk günden beri kurumsal liderlikleri ile bizlere alan sağlayan tüm iş insanları ve eğitimcilere,

Yıllarca yazdıklarımızı yayınlayarak kitlelerle buluşturan ve sürdürülebilirlik yayıncılığını yılmadan başarı ile götüren EKOIQ'dan Barış Doğru'ya,

Birlikte fikirsel liderlik ve toplumsal etki peşinde koştuğumuz ET-KIYAP, KAGİDER ve melek yatırımcı arkadaşlarıma

Her daim kendilerini yanımda hissettiren dostlarıma ve RC88'e,
Ümidimiz olan ve bize enerji veren Brika EDU ekibine, tüm öğrencilerimize ve diğer gençlere,

Yıllarca yazdıklarımızı yayınlayarak kitlelerle buluşturan ve sürdürülebilirlik yayıncılığını yılmadan başarı ile götüren EKOIQ'dan Barış Doğru'ya ve Yeşil Haber Sürdürülebilir Enerji Platformu'ndan Erkan Kızılocak'a

Bu yayında bizi destekleyen Aytaç Timur ve Zeynep Karaarslan Başaran'a binlerce teşekkür ederim.

Gülin Yücel

TEŞEKKÜR

Bu yazılar yazılırken sabırla beni kendi halime bırakan eŐime ve çocuklarıma...

M. Levent Kurnaz

ÖNSÖZ

Bir çevre aktivisti akademisyen ve bir sivil toplum gönüllüsü iş insanı olarak beraber yola çıktık ve yeni bir kalkınma çağı hayal ettik. Mevcut düzeni – birbirimizden başlayarak- eleştirmek, yanlış gidenleri görmek ve bunları diğerlerine gösterebilmek olarak ortaya koyduk niyetimizi. Söylenecek çok söz, paylaşılacak çok anı içeriyor bu yolculuk.

2014 senesinin bir sonbahar günü, Taksim’de bir üniversitenin merkez ofisinde ‘sürdürülebilir şehirleri nasıl yaratacağız’ı tartışırken, sürdürülebilirlik meselelerindeki aciliyetin farkına varılmadığını saptamak, farklı bir şeyler denemeye cesareti olan Levent ve benim için bir başlangıç noktası oldu. O günden sonra beraber ders vermeye, seminer yönetmeye, kurumsal firmalara kendi ayakizlerinin farkına varıp sürdürülebilirlik değerine yönelik destek verdiğimiz çalışmalar yapmaya başladık ve daha önemlisi farklı bakış açılarından gelen insanlar olarak sistemdeki yanlışları düzeltmeye kafa yoran bir takım olduk.

Bu kitabımızda, 6 senedir birlikte düşündüklerimiz, tartıştıklarımız doğrultusunda yazdığımız yazılarımızı derledik.. Yazılarımız, 2000’li yıllarda hem kariyerlerimizde, hem de akademik çalışmalarımızda edindiğimiz tecrübelerimizi de içeriyor. Bir yerden geldiğimiz kesin ama vardık mı? Hayır! Bu uzun soluklu bir yolculuk ve her gün yeni bir şeyler keşfetmeye, sürdürülebilir kalkınma dönüşümüne faydası ve katkısı olacak yeni bakış açıları sunmaya devam ediyoruz.

Yol haritamızda neler var?

• **Gençleri dönüşümün parçası yapmak:** Gençlerle geçirdiğimiz her bir dakika zamanımızı iyi kullandığımızı gösterdi. İster üniversitede, ister lisede, ister seminer ve toplantılarda ve hatta sokakta (İklim Grevi), gençler konuya gerekli duyarlılığı sergiledi. Açık yüreklilikle

mevcut düzeni sorguladılar; neler yapabileceklerini gözden geçirdiler. Yeterli mi? Belki değil. Ancak bu katılımlarının birer kartopu etkisi yaratacağına ve zamanı geldiğinde sürdürülebilirlik konusunda gençlerin ağırlıklarını koyacaklarına güveniyoruz.

• **Farklı bakış açılarını yan yana görebilmek:** Önümüzdeki dönüştürüm çok karmaşık. Bu süreçte yap-bozun tüm parçalarını bir araya getirmek şart; her türlü oyuncuya ihtiyacımız var. Hepimiz aynı sayfada olmazsak, herkesin uzmanlığından faydalanmazsak ve dönüşümü birlikte inşa etmezsek, eksik kalırız. Akademi, iş dünyası, sivil toplum, kamu kurumları hepsini, hep birlikte düşünmemiz gerekiyor.

• **Veri ile karar vermek:** Tartıştığımız şeyler, sadece hissiyatlarımız olamaz. Akademik veya güvenilir araştırmalara bağlı veriler ile fikir üretmeli, veriyi doğru kesitleri ile ele alıp yöntem önermeliyiz. Örneğin “Bugün 7,8 milyar olan insan nüfusu yüzyıl sonunda hiçbir çevresel veya sosyal felaket olmayacak diye düşünürsek 10,9 milyar olacak (UN DESA, Medium variance scenario 2019)” dediğimizde, nüfus artışı devam edecek sonucuna varamayız. Çünkü bu rakamların detayına indiğimizde, nüfus artışının esasında azalmakta olduğunu göreceğiz. Ötesinde, nüfus artışıyla ilgili bilginin yön gösterici, işe yarar bir veri olabilmesi için bu nüfusun nerelerde ve hangi yaş grupları için arttığını veya demografinin neye doğru evrildiğini anlayabilmemiz lazım.

Veriyi doğru okumak önemli; çünkü gündelik hayatımızda birçok yanlış bilgi dolaşımında. Örneğin: COVID-19 pandemisi döneminde evde kalınması ile karbon emisyonlarının azaldığı zannediliyor. Veya ağaç dikerek karbon emilimi sağlayacağımız düşünülüyor. Bu ve benzeri yanlışları düzeltmek iklim kriziyle mücadelede gerekli

Sistem düşüncesi ile resmi görmek: Neden-sonuç ilişkisi (doğrusal – lineer bakış açısı) şu an yaşadığımız problemlerin temelidir. Örneğin;

• Doğadan kaynakları alır, kullanır ve sonra atarız – doğanın her türlü atığı tekrar yaşam döngüsüne katıp katmadığına bakmayız.

• Sivrisinekleri öldürmek için ilaçlama yapar ve problemden kurtuluruz – oysa o ilaçlar sadece sivrisinekleri mi öldürüyor?

• Yağmur yağdığı müddetçe su problemimiz olmaz – yağmur ne miktarda ve nasıl yağacak, nereye akacak, bunları bilmeden su problemimizin veya suyla ilgili bir problemimizin olmayacağını nasıl söyleriz?

Doğa ve toplum hayatı birbirini tamamlayan sistemlerden oluşur.

Eğer bir çözüm tasarlarken, bu sistemleri anlamaya çalışmaz isek, eksik kalırız, çoğunlukla başka problemlere yol açarız.

Ünlü akademisyen ve düşünür Albert Einstein'ın dediği gibi "Problemleri, onları yaratırken sahip olduğumuz düşünce sistemi ile çözemeyiz."

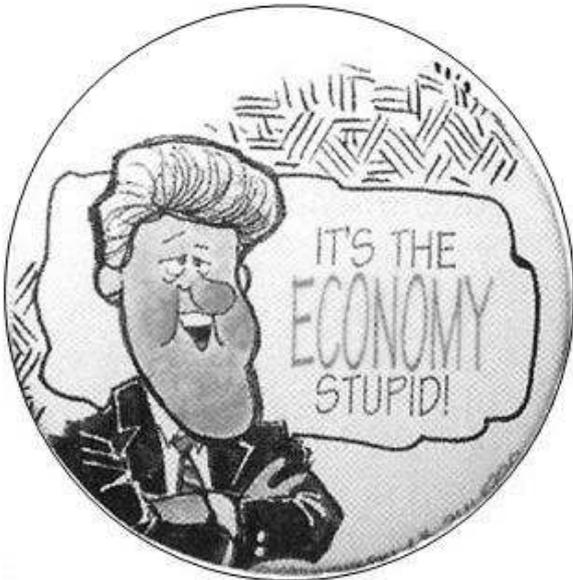
Ama yeni bir düşünce sistemi yaratmadan önce, belli konuları ve kavramları doğru anladığımıza, bunlar hakkında konuşurken aynı sayfada olduğumuza emin olmalıyız. Yakın zamanda yazdığımız yazılarımızı bir araya getirdiğimiz bu kitabın amacı sürdürülebilirlik düşünce sisteminin temel kavram ve bakış açılarını en güncel halleriyle ele alan bir başvuru kitabı olmak, konuya gönül vermiş veya vermeye niyetli kişilere hem tarihsel bir perspektif sunmak, hem de konunun kapsamı hakkında fikir vermek..

Aktivistten akademisyene, öğrenciden CEO'ya sürdürülebilirlik herkesin hayatına değen bir kavram oldu. Herkes kendi bulunduğu noktadan, o noktanın önyargılarıyla, kısıt ve fırsatlarıyla sürdürülebilirliğe bakıyor. Bu kitapla, bakış açısı her ne olursa olsun, herkesin sürdürülebilirliğin karmaşık resmine, ortak bir çerçeveden bakabilmesini hedefliyoruz. Yolumuz uzun, omuz omuza yürümek sürdürülebilirlik yolculuğu için en gerek duyduğumuz yöntem.

Ya ekonomi ya çevre: Neden bu seçime zorlandık? Tarihsel bir perspektif

1990'lı yıllarda üniversite gençliği için önemli bir yol ayrımı olmuştur "ekonomi mi, çevre mi?" sorusu. Kariyerlerinin başında olan bizler çevre konusuna olan ilgimizin iş hayatına girdiğimizde hobi boyutuna gerileyeceğini, iş yüklerimiz arttığında bu konuya daha az zaman ayırabileceğimizi baştan fark etmiştik.

20. yüzyıl kapitalizminin felsefesi, ekonominin refahı ve büyümesi adına yapılacak şeylerin, çevreyi düşünmeye göre her zaman daha öncelikli olduğu ve ikisinin bir arada olamayacağı mesajını içermekteydi. İş yapış şekillerinin içerisinde çevreyi ve koşullarını gözetmek diye bir başlık yer almıyordu. Bu felsefenin sembolü haline gelmiş söylem ise, Bill Clinton'ın 1992 senesindeki ABD Başkanlığı seçim hazırlıklarında söylenen bir laf olmuştu:

Kaynak: Amerikan Tarih Müzesi

"It is the Economy, stupid!" ("Tabii ki ekonomi, akıllım!")